

ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Το κουμπί και το φόρεμα

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΤΟ ΚΟΥΜΠΙ
ΚΑΙ ΤΟ ΦΟΡΕΜΑ

Διηγήματα

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

Η σημαδούρα
σελ. 11

Ο διορισμός
σελ. 17

Προσφυγάκια
σελ. 21

Θα σε σκοτώσω
σελ. 29

Η βοήθεια της Παναγίας
σελ. 33

Ο Κίτσος
σελ. 37

Μόσχος και κανέλα
σελ. 41

Η ομορφιά της απώλειας
σελ. 47

Καρφί με καρφί
σελ. 51

Ο κύνηγας
σελ. 57

Το κουμπί και το φόρεμα
σελ. 61

Ξένο οστούν

σελ. 67

Νεκρή ζώνη

σελ. 73

Ο καρπουζοκέφαλος σε νέες περιπέτειες

σελ. 77

Ξενοχώρι

σελ. 83

Οι κύκλοι της ζωής

σελ. 87

Η βαρβαρότητα του γένους

σελ. 93

Μεγάλε Μπίλυ

σελ. 97

Γλύκα στα γόνατα

σελ. 103

Η κυρία Ουρανία

σελ. 109

Τοποτηρητής ή πατριάρχης

σελ. 113

Νερά και βρύσες να σου τρέχουν

σελ. 119

Τι κρίμα

σελ. 123

Σ' ευχαριστώ

σελ. 129

Το νερό της ψυχής

σελ. 135

Το μένος των σωμάτων

σελ. 141

Βόλια – μπαρούτι

σελ. 145

Μην πράττεις ό,τι δεν μπορείς να πεις

σελ. 149

Η λαμπάδα

σελ. 155

Η οδοντόβουρτσα

σελ. 159

Τρεις αυγουλιέρες και παραλίγο τέσσερις

σελ. 163

Θελεσουργιά

σελ. 169

Η σημαδούρα

Έμπαινε στην θάλασσα και ανοιγόταν στα βαθειά. Πετούσε μπροστά του ένα υφασμάτινο καπελάκι και κατόπι το έφτανε. Άντε πάλι το πετούσε. Αυτό γινόταν μέχρι την μεγάλη σημαδούρα του πορθμού, ογδόντα χρονών άνθρωπος. Οι γνωστοί του απ' την αμμουδιά τον έβλεπαν να γίνεται σιγά-σιγά κουκκίδα.

«Αλαφρύς, τι περιμένεις;»

«Δεν λέτε καλά που είναι αλαφρύς; Πώς θα άντεχε αυτά που πέρασε;»

Η μεγάλη αγάπη του γέροντα ήταν ο μικρότερος γιος του. Ένα παράξενο παιδί. Τον πατέρα του τον υπεραγαπούσε κι αυτός. Φανταστείτε ήταν στο Γυμνάσιο κι όταν του 'λεγε κάτι ο πατέρας

του, «καλά γέρο μου» απαντούσε προσηνής και στοχαστικός. Μαθητής πρώτης Γυμνασίου.

Από τότε άρχισε να καπνίζει κι όμως ο πατέρας του δεν του 'πε λέξη. Κάτι επάνω του έβαζε όρια στους άλλους ακόμα και στον πατέρα του.

Τα καλοκαίρια μάρκαρε καμαρότος στα επιβατηγά της γραμμής Ηγουμενίτσα-Κέρκυρα. Μόνος του έβρισκε τις άκρες. Γενικώς δεν δυσκόλεψε ποτέ τον πατέρα του.

Όταν τελείωσε το Λύκειο, πήγε στην Σχολή Εμπορικού Ναυτικού στην Πρέβεζα. Τότε άρχισαν οι μεγάλες χαρές για τον γέροντα. Ερχόταν απ' την Πρέβεζα με την ναυτική στολή του σπουδαστή. Του πήγαινε πολύ. Είχε μακριά ποδάρια λίγο στραβά σαν μπαλαδόρος και ήταν λεπτός αλλά όχι απωθητικά. Λεπτοφυές πρόσωπο με μεγάλα μήλα και τα μάτια καθόλου χωμένα αλλά ούτε και εξόφθαλμα. Αλφάδιαζαν με το μέτωπο.

Πιο καλά ήξερε ο πατέρας του τα Σαββατοκύριακα που είχε άδεια εξόδου. Τον περίμενε με λαχτάρα. Πήγαινε μάλιστα στην Πρέβεζα, στις εθνικές επετείους, για να τον καμαρώσει στις παρελάσεις. Μια φορά ήρθε ο γιος του με άγημα στην Ηγουμενίτσα για την παρέλαση της 25ης Μαρτίου.

Στην πρώτη τριάδα. Έρε ο πατέρας του. Πιάστε τον και δέστε τον.

Μετά την σχολή άρχισε ταξίδια με μεγάλα πλοία, τάνκερ και εμπορικά. Όταν ερχόταν δεν χόρταινε ο γέρος να τον ακούει. Μαγικά πράγματα απ' τα λιμάνια του κόσμου. Ο γιος του έγινε ο γλυκός καημός του.

Πέρασαν τα χρόνια ήταν κοντά στα σαράντα κάτι λίγα χρόνια ήθελε ακόμα για την σύνταξη. Τον πίεσαν η γυναίκα του κι η κόρη του και μπήκε σ' ένα μεγάλο επιβατηγό της γραμμής Ηγουμενίτσα-Αγκόνα. Στο Αππία. Ο πατέρας του, όπως πάντα, δεν του είπε τίποτα. «Όπως καταλαβαίνεις εσύ» του 'πε μόνο.

Τον έπαιρνε καμμιά φορά κι αυτόν στο ταξίδι. Καθόταν ο πατέρας του στο σαλόνι του πλοίου και τον περίμενε. Ο γιος του φορούσε μπλούζα γκρι σκούρα με κλειστό λαιμό κι από πάνω κοντό αμπέχονο με τα διακριτικά του αξιωματικού στις επωμίδες. Φίνος. Το έβλεπε στα μάτια των ταξιδιωτών. Και το τσιγάρο στο χέρι.

Μάθαινε ο γέρος τα δρομολόγια και πήγαινε τα καλοκαίρια κολυμπώντας μέχρι την σημαδούρα του πορθμού. Ήξερε ο γιος του και τον χαιρετούσε με την μπουρού «μπουουουουουου».

Είχαν πλάκα οι χαιρετισμοί των πλοίων. Οι παντόφλες της Κερκύρας με τον ψιλό ήχο τους χαιρετούσαν πολλή ώρα τα μεγάλα της Ιταλίας. Στα μεγάλα για αντιχαιρετισμό ίσα που τράβαγαν μια φορά την μπουρού. Αλλά και μεταξύ των μεγάλων υπήρχε ένας κώδικας διαβάθμισης του χρόνου. Στον γέροντα επιφυλασσόταν το πιο μεγάλο και εγκάρδιο σφύριγμα.

Μια φορά πήρε μαζί του και την εγγονή. Ειδοποίησαν όμως – από καμμιιά βάρκα φαίνεται – στο λιμεναρχείο και ήρθε ένα περιπολικό του λιμενικού και τους πήρε.

Αυτή η ζωή τελείωσε για τον γέροντα όταν πέθανε ξαφνικά ο γιος του απ' την καρδιά του. Ένα παράξενο πράγμα όμως. Όχι μόνον δεν τον κατέβαλε ο θάνατός του, αλλά έγινε και πιο δραστήριος. Το δε χαμόγελο χαραχτηκε μόνιμα στα χείλη του. Απ' το πρωί πια στην θάλασσα, χιμώνα καλοκαίρι, αλώνιζε αβάρετος πάνω, κάτω στην αμμουδιά.

Είχε ένα αυτοκινητάκι και είχε μετατρέψει το πίσω παρμπρίζ σε βιτρίνα. Ό,τι ξέβγαζε η θάλασσα το έβαζε εκεί. Κουδουνάκια ψαρέματος, φεύτικα δολώματα, βαρίδια, αστερίες, στρείδια, κάτι πλαστικά στρατιωτάκια, άλογα και ινδιά-

νους που είχαν παλιά οι σκόνες πλυσίματος, έναν σπáιντερμαν. Όποιος έβλεπε αυτήν την βιτρίνα την χάζεψε ώρα.

Όλοι τον ήξεραν. Ενώ προχωρούσε θα άκουγες συχνά.

«Γεια σου μπάρμπα λεβέντη».

Συνήθως όμως πρώτος χαιρετούσε αυτός με το γέλιο στο στόμα.

Μια φορά έπεσε σ' ένα στραβόξυλο και το διηγούνται ακόμα.

«Γεια σου μάστορα» φώναξε σ' έναν άντρα, συνταξιούχο αστυνομικό.

«Πότε μαστορέψαμε μαζί και ξέρεις ότι είμαι μάστορας;» του λέει ξινά, στυφά αυτός.

«Εντάξει ρε μπάρμπα δεν σου 'παμε και τίποτα κακό».

«Από πού μ' έχεις μπάρμπα ρε κόπανε» λέει πάλι αυτός.

Ποιος είδε τον θεό και δεν τον φοβήθηκε. Χύθηκε ο γέρος να τον φάει δάγκκα. Αλλά αυτό ήταν μόνον ένα κακό συναπάντημα: οι άνθρωποι χαιρόταν να τους μιλάει.

«Τι γίνεται βρε θηρίο. Πας ακόμα στην σημαδούρα;»

Γελούσε αυτός συνεχώς. «Βέβαια, βέβαια».

Στην σημαδούρα πήγαινε όποτε πέρναγε το Αππία. Μόλις ξεκινούσε όλοι τον κοιτούσαν περίλυποι.

«Α τον μαύρο. Φαρμακωμένα γεράματα. Καλά που 'ναι φυρός».

Με το που έφτανε στην σημαδούρα πέρναγε σε λίγο και το καράβι. Τότε ο γέροντας μακριά απ' τους ανθρώπους έκλαιγε σαν μικρό παιδί και μοιρολογούσε σαν γερόντισσα.

«Κυριάχο μου, Κυριάχο μου».

Ο διορισμός

«Καλά φέρ' την καμμιά μέρα αλλά σ' το είπα, είναι δύσκολο».

«Εσείς μπορείτε να κάνετε κάτι κύριε Ιωάννου. Όλοι ξέρουμε ότι έχετε την δύναμη. Όλη μου την ζωή θα σας είμαι υποχρεωμένος».

«Καλά, καλά, πήγαινε στην δουλειά σου Νώντα».

Έφυγε ο οδοκαθαριστής και ο επιστάτης άναψε τσιγάρο.

«Ρε πού τα μαθαίνουν αμέσως. Ακόμα δεν προκηρύχθηκαν οι θέσεις κι αμέσως παρουσιάστηκε».

Σε δυο τρεις μέρες ήρθαν, στο γραφειάκι-αποθήκη του τομέα καθαριότητας – όλα τα είχε ψυ-

γειαίκι, καφέμπρικο, ως κι ένα ντιβανάκι – ο εργάτης με την κόρη του. Καλοσχηματισμένη κοπέλα, σοβαρή. Πάλεψε χρόνια το φρύδι της με την ταπεινή καταγωγή της και τελικά υπερίσχυσε. Διέγραφε μια ζωηρή, μεγάλη, λίγο αλαζονική καμπύλη. Αλλά το βλέμμα της δεν είχε την ανάλογη υπερέψωση. Ταπεινό. Εν τούτοις ο επιστάτης από κάτι στο βλέμμα της ενοχλήθηκε.

«Δεσποινίς σας το λέω κι εσάς. Οι θέσεις είναι λίγες. Παλεύουν κομματικοί, αντιδήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι. Να σας φτιάξω ένα καφεδάκι;»

«Εγώ να πηγαίνω» λέει ο οδοκαθαριστής.
«Πείτε τα».

«Ναι Νώντα. Θα περάσω μετά να υπογράψεις».

Μόλις έφυγε ο πατέρας, το μάτι του έπεσε βαρύ, βλοσυρό απάνω της. Αυτή ταραχτήκε, ενοχλήθηκε. Όταν την ξεπροβόδισε ακούμπησε την παλάμη του στον ώμο της. Καλοκαίρι ήταν φορούσε ένα φορεματάκι με τιράντες. Το είχε νοιώσει ότι θα 'ταν έτσι. Η σάρκα της ήταν απαλότατη. Αυτή δυσαρεστήθηκε, τραβήχτηκε.

«Πέρανα καμμιά μέρα να τα ξαναπούμε. Θα κάνω ό,τι μπορώ αλλά σ' το ξαναλέω. Πολύ δύσκολο». Έφυγε ταχέως, μουδιασμένη.

Το κορίτσι δεν πέρασε πάλι, ούτε ο πατέρας της του ξαναμίλησε. Κάτι του βγήκε και του επιστάτη και ήταν πιο σκαιός απέναντί του απ' ό,τι συνήθως. Έβρισκε σε καμμιά πάροδο κάνα σκουπιδάκι και τον τραβολογούσε με φωνές.

«Σκούπισα καλά κύριε Ιωάννου. Θα πέταξε την σακούλα κανένas μετά».

«Να ξαναπεράσεις Νώντα, να ξαναπεράσεις». Κόντευε να περάσει η προθεσμία για την υποβολή δικαιολογητικών για την πρόσληψη, η κοπέλα άφαντη. Μια μέρα που πήγε να ελέγξει τον πατέρα της, τον κέρασε τσιγάρο. Του το άναψε και τα χέρια του εργάτη έτρεμαν. Ξαφνικά, απρόσμενα τον πήραν τα κλάματα.

«Δεν ξέρω τι να κάνω κύριε Ιωάννου. Οχτώ χρόνια έχει που τελείωσε το Λύκειο και καμμιά φορά ψευτοδουλεύει εδώ κι εκεί. Εγώ της δίνω χαρτζιλίκι».

«Μα δεν καταλαβαίνεις ότι έχουν άλλοι πιο πολλά δικαιώματα; Ούτε στο κόμμα είναι γραμμένα, ούτε σταύρωσε ποτέ ψηφοδέλτια. Και τα εκλογικά σας δικαιώματα Νώντα είναι στην Λιβαδειά».

«Θα τα μεταφέρω κύριε Ιωάννου, θα τα μεταφέρω».

«Τι να πω, τι να επικαλεστώ. Ένα κωλογυμνάσιο τελείωσε».

«Ξέρει Αγγλικά και κομπιούτερ κύριε Ιωάννου».

«Ξέρει μη πω τώρα».

Τις άλλες μέρες του κόλλησε στο μυαλό το κλάμα του. Το έδιωχνε, αυτό εκεί.

«Άι σιχτίρ κωλοεκβιαστές. Εξήντα χρονών άντρας». Κι αυτή η καριόλα άφαντη. Αφού της το είπε. Πέρασε, κάτι θα γίνει, πέρασε.

Ο επιστάτης πράγματι είχε τον τρόπο και προσέλαβαν το κορίτσι. Διοικητική υπάλληλο σε κάποιο νεκροταφείο. Δημοσιεύτηκε και στην εφημερίδα της κυβερνήσεως. Ήρθαν με τον πατέρα της να τον ευχαριστήσουν. Αυτός πάλι συγκινήθηκε. Αυτή πάγος, το κεφάλι σκυφτό, δεν τον κοίταξε ούτε μια στιγμή.

«Άντε στα τσακίδια» μουρμούρισε μόλις έφυγαν.

Πέρασε κάμποσος καιρός κι ένα βροχερό πρωινό ήρθε το κορίτσι στο γραφειάκι μόνο του. Καρδιοχτύπησε, ξαφνιάστηκε.

«Επίσκεψη» του λέει. «Δεν πιστεύω να ενοχλώ;»

«Βρήκα ένα κουμπί και για χάρη του έραφα ένα φόρεμα» λέει μια παροιμία.

Εξηγεί –μεταφερόμενη στη λογοτεχνία– την αναγωγή ενός στοιχείου σε διήγημα. Αυτός ο τρόπος ίσως είναι ο συνήθης. Όπως δεν υπάρχει στη φύση ευθεία γραμμή ή τέλειος κύκλος, δεν υπάρχει και στην κοινωνία αυτοτελές και ανεξάρτητο διήγημα. Είναι πάντα μια αυθαίρετη διάκριση του συγγραφέα. Ακόμα κι ένας αφηγητής προσωπικής εμπειρίας όχι μόνο κόβει και ράβει αλλά και –βαθύτερα– αγνοεί τα πάμπολλα ρυάκια που διαμόρφωσαν τη συγκεκριμένη κοίτη.

Το βιβλίο περιέχει τριάντα δύο ετερόκλητα διηγήματα. Οι σκηνές τους είναι η δυτική μεθόριος, η επαρχία, η Αθήνα αλλά και ψυχικοί τόποι.

Μερικά διηγήματα είναι γραμμένα στη χωριάτικη, ποιητική γλώσσα.

ISBN 978-960-16-4664-0

Βοηθ. κωδ. μηχ/σης 8664

